

ressò mont-rogenc

ASSUMPTES LLÒBRECS I/O INSÒLITS: ASSASSINAT D'UN MONT-ROGENC
DIT AGUSTÍ SARDÀ (1861)

Martí Rom
www.martirom.cat

26-03-2020

A vegades, certes notícies de diaris antics creen una certa confusió. Llegíem al “*Diario de Barcelona*”, del 20 d’abril de 1861, una crònica que havia publicat el “*Diario de Reus*” algun dia anterior. Sorprenia dient que havia estat assassinat Agustí Sardà. Deia exactament: “*sobre el asesinato del señor Agustín Sardá (a) Dimas, ocurrido el último domingo en el pueblo de, Montroig. Serian sobre las ocho y media de la noche en que dicho señor salió de su casa, para ir en busca de dos braceros que al día siguiente debían ir a trabajar a su hacienda, cuando al pasar por la calle Nueva de aquel pueblo le detuvieron dos hombres, uno de los cuales tapó al Dimas la boca, mientras el otro comenzó a darle de puñaladas. Casualmente llegó hasta allí una niña de pocos años y alzando la voz, dijo: sois dos contra uno y así no es extraño que ganéis; oyó estas palabras una vecina, sacó esta una luz abriendo una ventana que miraba a la calle, y con esto los asesinos se escaparon. Auxiliado al instante el desgraciado herido, parece que pudo dar sus declaraciones, pero falleció el lunes inmediato a las dos de la tarde. Las heridas fueron en número de siete...*”.

Dos dies abans, el 18 d’abril, el “*Diario de Tarragona*” publicava: “*La persona asesinada el domingo último en Montroig se llamaba Dimas y ejercía la industria de ordinario de aquella villa a Reus. El supuesto reo se llama Juan Bautista Bargalló, es natural de Montroig y se halla en las cárceles de Reus*”.

Van passar uns dies i l’1 de maig, també el “*Diario de Tarragona*” afegia: “*ha sido presó y encarcelado Pedro Oliva (a) Blay, presunto cómplice en el asesinato cometido hace unos días en Montroig*”.

Resumint: tenim un Agustí Sardà, dit “Dimas” (a la segona notícia s’hi diu que “*se llamaba Dimas*”) que, tot caminant pel carrer Nou, l’assalten i el maten. I que aquest “*ejercía la industria de ordinario de aquella villa a Reus*”.

Els mont-rogenecs coneixem prou bé l’existència d’un “Agustí Sardà Llaberia” que dona nom a un carrer i a la Casa de Cultura. Aquest, va néixer a Mont-roig el 19 de setembre de 1836 i morí a Madrid el 5 de març de 1913. En el “*Expediente relativo a su aptitud legal como Senador*” corresponent a les eleccions a senador del 10 de maig de 1903, hi ha un document de mossèn Josep Garravé i Rius de Mont-roig (rector del poble del 1896 al 1905), firmat pel coadjutor Josep Porta, on s’explica que era “*hijo de Agustí Sardà, chocolatero y natural de Reus, y Teresa Llaberia, consortes; abuelos paternos Antonio Sardà y Antonia Costa de Reus; maternos; José Llaberia y Maria Rosa Borràs;*

padrinos: Pedro Llaberia y Maria Rosa Llaberia...”. Diu que tots eren de Mont-roig excepte els assenyalats¹.

És a dir que el seu pare és deia Agustí Sardà Costa i era xocolater. En el llibre “Estudi onomàstic de la vila i terme de Mont-roig del Camp” de Ferran Jové i Hortonedà (Ajuntament de Mont-roig del Camp, 1999), pàg. 454, també s’hi esmenta un “Agustí Sardà, xocolater...” segons un document del 1835.

Així doncs, sabem que aquesta nissaga “Sardà” era de Reus, però, en aquell mateix llibre, es cita que a Mont-roig, des d’antic, també hi havia varis “Serdà” (els cognoms antics podien patir algunes mutacions degut a la castellanització). Ferran Jové els troba al Cadastre del 1755.

La conclusió lògica és que aquella persona assassinada podia ser d’aquesta nissaga mont-roigenca.

Per cert, aquella “*calle Nueva*” era més aviat una zona de part de l’eixample de Mont-roig. Tornant a Ferran Jové, a la pàg. 359, llegim: “antigament aquest nom designava un sector que va des del carrer d’Agustí Sardà... fins al del Calvari i del carrer Reial fins al de Sant Miquel...”.

En una d’aquelles notícies s’hi deia que l’assassinat “*ejercía la industria de ordinario de aquella villa a Reus*”. Rebia el nom de “*ordinario*” aquella persona que regularment transportava persones o coses d’un poble a un altre. Generalment eren coses, mercaderies. Seria com un tragner. Estem al 1861.

Sabem que durant el segle XVIII s’esdevé la generalització de l’ús de carros i carruatges. Això comportarà la millora dels camins. Neixen els “camins carreters”, que donaran pas a les dites carreteres.

En el llibre “*Descripción geográfica, histórica-estadística e itineraria que acompaña al Mapa geográfico de la provincia de Tarragona*”, de José Ruiz Ruiz y José Cliviller (1846) s’hi detalla l’itinerari de “*Reus al Aragón pasando por Riudoms, Mombrió, Montroig, Colldejou y el camino arriba citado de Fontaubella hasta dicho Reino*”. Explica, a la pàg. 92: “*se dejan a un cuarto de hora las alturas de Riudoms, se sigue el camino sobre la izquierda que conduce a Mombrió. Síguese por este camino; y a otro cuarto de hora se cruza un arroyo (potser és la Riera d’Alforja); y antes de entrar en Mombrió se pasa... (la riera de Riudecols), entrándose en esta villa, distante de Riudoms una hora; síguese el camino a lo largo de la villa, y continuando el (camino) carretero por espacio de tres cuartos de hora, se atraviesa la arriera (sic) llamada Riudecañas, dejando sobre la derecha, a igual distancia, el pueblo de este nombre; continúese por espacio de tres cuartos de hora, y se entra en la villa de Montroig, donde deja de ser carretero el camino...*”. Deu estar descrivint el camí antic de Montbrió que passava per l’Arbocet. La durada era: de Reus a Montbrió dues hores i de Montbrió a Mont-roig una hora i mitja. Total, tres hores i mitja.

Aquest era el trajecte que feia aquell “ordinario”.

¹ Vegeu el text “Agustí Sardà Llaberia: pedagog i republicà” del llibre “Mont-roig: esberles d’un mosaic esbocinat” de Martí Rom (Arola Editors, 2019), pàg. 149.

Tres anys després, el 1864, tenim constància que el servei de tartanes per a viatgers i mercaderies de Reus a Mont-roig el feia Josep Vidiella².

² Del llibre “Comportament polític i actituds ideològiques al Baix Camp (1808-1868)” de Pere Anguera (Associació d’Estudis Reusencs, 1983), pàg. 130. Comenta que el govern civil ho va autoritzar el 9 d’agost de 1864.